

Liberal visionsbudget Örebro 2020

SKOLA – OMSORG – INNANFÖRSKAP - SAMARBETE

BEHOVSBASERAD RAMBUDGET MED FOKUS PÅ SKOLA O VÄLFÄRD
VISION OCH SIKTET INSTÄLLT PÅ 2030

LIBERALERNA I ÖREBRO KOMMUN

Inledning

Liberalerna befinner sig sedan 2011 i opposition och det är omöjligt att ta ansvar för redan beslutade styrdokument och redan inlagda prioriteringar. Vi lägger därför fram för Kommunfullmäktige en blandning av en visionsbudget och en så kallad behovsbaserad rambudget. Den beskriver de värden som ligger till grund för ett liberalt samhällsbygge och ger en beskrivning av vilka behov som då måste tillgodoses primärt och sekundärt.

Vår beskrivning har sin grund i Liberalernas partiprogram och andra specifika sakprogram. Vi pekar ut vart vi ska men inte i detalj hur, detta ska ses som en visionsbudget som tydligt pekar ut vägen och kursändringen vi vill göra. Kommer vi i styrning ta fullt ansvar för att lägga fram de uppdrag som behövs för att skaffa oss den detaljrika plan som leder till våra prioriteringar.

Behoven i centrum. Örebroarnas behov i kärnverksamheten har satt våra ramar. Vi har utgått från för vad skolan och välfärden behöver.

Vad är vår kärnverksamhet, och vad ingår i "gratis"?

Vem avgör behoven och hur avvecklar vi centralt styrda behov?

Hur många fler händer behövs det i vården?

Hur många fler lärare behövs det i klassrummet?

Vilka marginaler behöver vi till förebyggande arbetet?

Vilket ytterligare stöd behöver vi ge cheferna i första linjen?

Vilket ytterligare stöd behöver de med mest utmaningar?

Man kan flytta berg och vända på pyramiderna om bara viljan, mod och ansvar finns. Det krävs mod att helt byta kostym och anpassa den till vad Örebroarna mest behöver. Lappa och laga och förhålla sig till en helt annan världsbild är inte längre möjligt. Vi ser inte slutet på kostnadsutvecklingen och vi ser stora utmaningarna att få ihop detta i en balans. Det blir tydligare för varje dag att vi inte klarar att spendera vitt och brett och samtidigt värna välfärden. Vi tror till och med att vi kommer få köra runt ett och annat pott hål ett tag framöver. Människor förstår att ingen har hur mycket pengar som helst. Vi måste sluta säga att allt är bra och vara tydliga med hur läget verkligen är för att få med Örebroarna på våra gemensamma utmaningar.

Vi "osthyvlar" inte! Vi har bestämt oss för att vara modiga politiker som vågar prioritera och betala för de grundläggande behoven först, innan vi lägger resurser på övrigt. Vi är

beredda att styra kommunen och göra prioriteringslistor som tydligt visar vad som är viktigast. Vi kan inte göra allt och taket är nått för att spara överallt. Det kommer att krävas en total omläggning och det behövs såväl snabba ändringar som mer långsiktiga planer. Det krävs en tidsplan med delmål. Vi måste lyssna på första linjens chefer t ex rektorer och enhetschefer på vårdboenden. Vi vänder på pyramiden och sätter verkligheten och medarbetarna som gör skillnad i både fokus och med mer ansvar.

Liberalernas Örebro

Individen i centrum

I ett liberalt Örebro står individen och hens drömmar, behov och vilja i centrum. Vi är alla unika och har olika idéer om vad ett gott liv innebär. Detta ska balanseras mot att våra livsval påverkar alla örebroares utveckling och samhällets.

För oss är det viktigt att varje människa får möjligheten och rättigheten att forma sin egen framtid och att växa till sin fulla potential. Människor som vill utvecklas och skapa nytt ska ha chansen att göra det i Örebro. För dem ska politiken riva så många hinder som möjligt.

Individen är i centrum för vår politik, inte familjen eller andra grupperingar. Gruppen blir som starkast när den är full av starka individer. Var du än befinner dig i livet så ska din vilja om möjligt råda.

Rättvisa utan glastak

För oss liberaler är olikheterna mellan människor en tillgång. Varje människa ska därför kunna vara sig själv, stå lika inför lagen och ha rätt att växa upp i ett samhälle fritt från förtryckande normer. I vårt Örebro hämmar vi inte människor som når långt av egen kraft. Hellre skapar vi möjligheter som gör att alla, oavsett startpunkt, kan nå så långt som just de har förmåga till.

Medkänsla och ansvar

För oss är medkänsla, ansvar och solidaritet med din medmänniska en självklarhet. Ska vi bygga tillit och gemenskap i samhället måste vi ta ansvar för mer än oss själva. Det gäller både i Örebro och vidare ut i världen.

Liberalism i sak

Liberal skola med ambitioner

Skola och kunskap kommer alltid först för en liberal. För med kunskap kommer större frihet och fler möjligheter. En liberal skola ser möjligheter i alla sina elever. I skolans kompensatoriska uppdrag möts varje elev utifrån sina högst individuella förutsättningar och behov.

Skolan ska präglas av förtroende mellan alla inblandade, vara en trygg plats utan kränkningar samt genomsyras av respekt för lärandet, respekt för lärare, respekt för eleven, respekt för kompiserna och respekt för vårdnadshavarna.

Skolan måste också präglas av hög motivation, lust att lära och att lära ut. Forskning och evidens ska styra över kultur, organisation och metoder. Läraren och skolledaren ska ges mer ansvar, resurser och frihet att möta alla elever. På Örebros skolor ska det finnas starka stöd hjul men inga glastak. En bra skola för alla betyder inte en likadan skola för

alla. Liberalerna vill att alla ska välja skola för att de ger alla likvärdiga förutsättningar och skapar större engagemang för skolgången.

Liberal välfärd med valfrihet, alltid med kvalitet

All omsorg och stöd ska präglas av lika hög kvalitet, effektivitet som valfrihet. Viktigast för allas lika rätt till bra omsorg är att vi tillsammans finansierar välfärden och oavsett utförare gör det bra. Kommunen ska ställa tydliga krav i alla steg och utveckla bättre kontroller. Skäliga vinster i välfärdsföretag är bra, så länge medborgarna är nöjda, det ger möjlighet till investeringar, växtkraft och trygghet. Lagen om valfrihet ska återställas och utvecklas för att ge alla rätt att välja sin utförare.

Frihet har ingen åldersgräns. Oavsett ålder ska man ges rätt att forma sitt liv och sin vardag. Årsrikedom ska uppvärderas och respekteras både utifrån behov av kompetens, men också utifrån egenmakt – rätten att göra egna och individuella val.

Lagen om stöd och service - LSS är en av tidernas största frihetsreformer. Människor med störst utmaningar till frihet och egenmakt ska prioriteras och ges bättre stöd. LSS reformen ska gälla och det innebär att integriteten, egenmakten samt livskvalitén måste bibehållas.

Liberal samhällsbyggnad

För oss handlar stadsplanering om att sätta individen och dennes livskvalitet i centrum. En kommun, som växer snabbt, måste fullt ut beakta alla de frågor som avgör hur vardagen och livet kommer att se ut för de människor som väljer att bo här. Människan behöver rörelse, frisk luft och kreativitet. Örebro behöver goda förutsättningar för idrott, friluftsliv och kultur. Vi måste skapa platser för möten men inte alltid vara den aktör som utför. Människor behöver natur och grönområden för att koppla av. Då gäller det att värna om och skapa gröna lungor i varje miljö där människor verkar men också skapa större friluftsområden. Örebros yta måste breddas för att inte förtäta sönder staden. Nya områden måste präglas av mångfald och gamla områden måste ibland byggas om. En stark och effektiv kollektivtrafik ska garantera möten och rörelse i hela kommunen. Örebros landsbygd ska vara en viktig del av Örebro. En sista och viktig utmaning för kommunen är att bejaka innovationer, forskning och produktivitet för att nå både kvalité och effektivitet.

Liberal ekonomi

Örebro ska vara en kommun som storsatsar på näringslivet. Företagsklimatet ska på ett friare sätt tillåtas skapa välstånd, utan politiska intrång eller kommunal byråkrati.

Kommunen ska underlätta för en hållbar tillväxt och innovationer. Kommunen ska underlätta upphandling och inte bedriva illojal konkurrens.

Företag av alla storlekar ska se Örebro som den ultimata kommunen för att investera och växa i. De ska mötas av den bästa service och det största engagemanget från alla kommunens instanser. Det gäller inte minst sociala entreprenörer, de som kompletterar kommunens tjänster genom att hitta nya lösningar på viktiga samhällsproblem. Vi har mycket att lära av varandra och fler dialoger och mer kunskapsutbyte måste skapas mellan kommunen och näringslivet.

Skattepolitiken i en liberal kommun innebär högre skatteintäkter genom att fler betalar skatt, inte genom att du betalar högre skatt. Skattemedel ska bara finansiera investeringar som tydligt hör till kommunens kärnverksamhet. Varje skattekrona ska nogt prioriteras och först satsas på skola och välfärd.

Kommunens organisation, måste spegla både resurser, medborgerlig acceptans och likt näringslivet vara lika nogt med kvalité som effektivitet. Dess organisation och chefskap avgör om mål nås, målen längst fram mot medborgarna. Vi måste bevaka att det vi ska leverera inte kostar mer än nödvändigt. Örebroarnas pengar är också deras ensak, vi har bara förtroendet att förvalta dem. Kommunen ska vara en attraktiv arbetsplats med bra chefer som både ser arbetstagarens uppdrag och välmående.

Liberal gemenskap i samarbete med alla

Som liberaler ser vi positivt på den mångfald som präglar Örebro. I mångfalden bor unika möjligheter till förnyelse. Men mångfalden ställer också ökade krav på oss. Om alla ska känna sig som hemma i Örebro måste vi anstränga oss mer än idag. Ta mer eget ansvar men också vara ödmjuka och visa respekt för att olika kulturer agerar olika. Samtidigt måste vi på allvar visa att vi vill höra ihop och kan samexistera. Vi måste öka kunskapen om varandra för i okunskap växer fördomar.

Civilsamhället med dess gemenskap är själva basen för samexistens. Tillsammans kan vi påverka andra, få en meningsfull frihet och arbeta ideellt. Ett starkt föreningsliv bidrar till detta. Örebro starka civilsamhälle kompletterar kommunen, stöttar och utvecklar människor på områden där kommunen har mindre kompetens eller resurser. Det är viktigt att civilsamhället får bra och långsiktiga förutsättningar att vara den så viktiga hörnstenen av vårt samhälle.

Jämlikhet och jämställdhet i Örebro är för en liberal grundläggande för vi ser egentligen bara människan utan behov att definiera dem efter kön, härkomst, religion, ursprung, språk eller begåvningar. Örebro ska vara en stad där alla kan leva rättvist, tryggt med möjlighet att leva fritt med respekt för andra.

Våld i nära relationer och **hedersrelaterat våld** är ett stort hot mot allas rätt att leva tryggt och fritt. Kommunen bör bli bättre både på förebyggande insatser såväl som akut hjälp. Män som far illa behöver också stöttande resurser. Det i sin tur är också en viktig investering med målet att minska mäns våld mot kvinnor.

Språket är nyckeln till att kunna kommunicera med omvärlden. Alla Örebroare är en del av samhällspusslet och ska kunna både studera och arbeta. Svenska språkkunskaper är avgörande för att kunna ta ansvar för både sig själv och andra. Örebro är Sveriges teckenspråkshuvudstad och det ställer krav på fortsatt utveckling och driv. Teckenspråket ska i Örebro hanteras som ett minoritetsspråk.

Grön liberalism

Örebro ska vara en kommun som tar ett långsiktigt ansvar för klimatet och miljön. Agenda 2030 miljö och klimatmål, ska där det är möjligt, inarbetas i kommunens verksamhet, mål och program. Åkermark och betesmark ska bara i undantagsfall användas för bebyggelse.

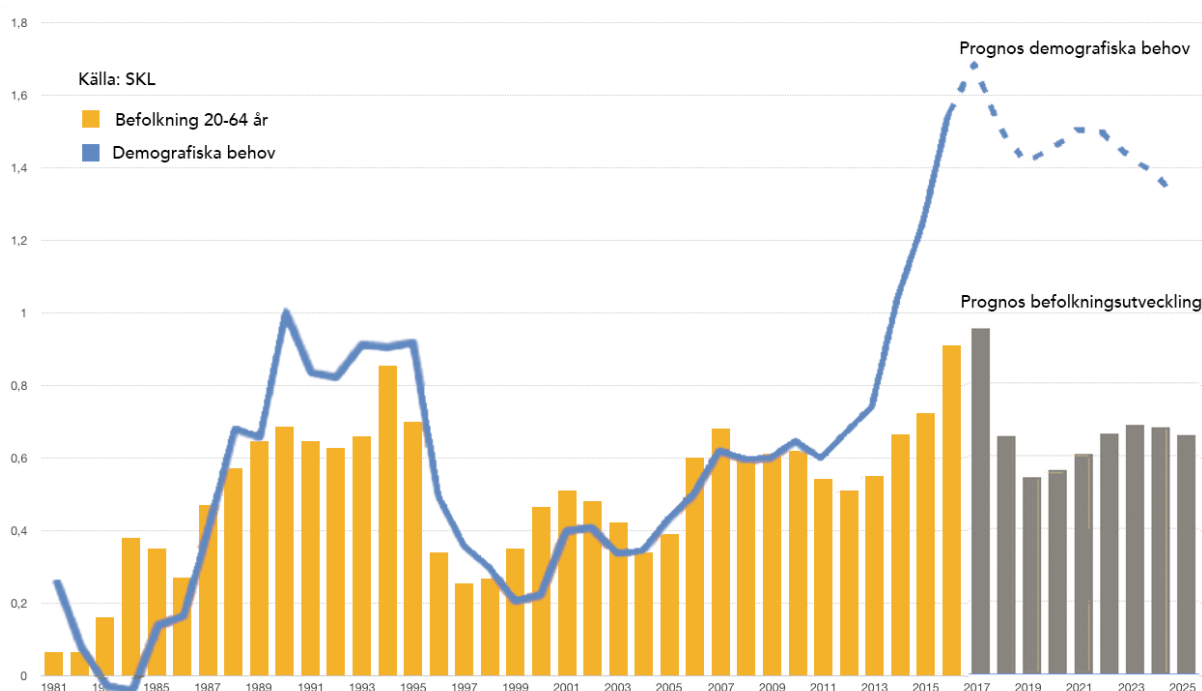
Innovationer och AI är avgörande för att kommunen ska kunna möta framtidens utmaningar på bästa sätt. En hållbar tillväxt behövs för att kunna möta klimat, och miljöhotet. Vi tror på grön skatteväxling där producenten är den som ska betala för sina utsläpp. Uppmuntran ska leda till bättre miljö och ekonomi. I Örebro ska det vara lätt att göra kloka val utifrån miljö och hållbarhet oavsett om du är företagare eller privatperson. Näringslivet kan bidra bäst till utveckling och innovation.

Kommunen

Örebrons förutsättningar och utmaningar

Örebro kommun är en kommun som utvecklas och växer. Potentialen är stor, men innebär också ett stort ansvar. Var, när och hur ska bostäder, förskolor, skolor och nya företag planeras och hur ska vi lösa infrastrukturen så allt sitter ihop och blir den fantastiska kommun vi vill att Örebro ska vara. Vi måste så klart bygga skolor, förskolor och omsorgsboenden. Men vi måste bygga kostnadseffektivt och vi måste inte hyra dyra administrationslokaler. Vi ska anpassa oss till kostnadsutvecklingen och kommande lågkonjunktur samt acceptera enklare lokaler och kanske lite mindre bekvämligheter för att fortfarande ha råd med tillräckligt med händer i vården och lärare i klassrummet. Vi ska fokusera på lagstadgad verksamhet i första hand. Liberalerna kommer att ställa upp på hårdare tag på allt utom det som går först, barnen, vård o omsorg och de med störst behov av stöd.

Framtiden kräver att vi redan nu vänder på pyramiden. För det behöver vi "sy en ny kostym" och inte använda en kostym sydd efter fel mönster. Vi behöver utifrån behoven sätta ramar för kärnuppdraget. Vi ska inte spara på välfärden och därför inte minska på medarbetare längst fram eller minska stödet till dem som behöver det mest. Vi sätter ramarna som behövs och låter kommunledningen anpassa verksamheten därefter. Vi kommer sätta en tydlig prioriteringsordning och inte använda oss av generella besparingar, den så kallade osthyvelprincipen.

Förändrad organisation och styrkedja

Det kommer att krävas en stor organisationsförändring för att nå en målinriktad och effektiv organisation där kostnaden motsvarar det vi ska producera till Örebroarna. Det kommer att ta tid och Liberalerna utesluter inte en total översyn av både politisk-, och tjänstemannaorganisationen med tydligt mål att minska båda. Vi avser att minska centralförvaltning och chefsorganisationen, på sikt med 200 chefstjänster och 100 politiska uppdrag. Detta kommer på sikt att leda till mindre utredningsbehov, kortare ledtider samt betydligt färre politiska mål och direktiv. Vi sätter både tidsplan för förändringen och avsätter kostnader för den.

Beslut bör i större utsträckning fattas nära människorna och deras behov med en betydligt bättre kontroll. På så sätt verkställer vi att vi gör rätt och når mål.

Verksamhetscheferna ska ges ett totalt ansvar för att både hålla ihop och styra det egna området. En nära och tydligare styrning betyder minskad central förvaltning i både antalet medarbetare och andra kostnader.

Liberalerna vill se fler politiska beslut i nämnderna för att skapa både större rättssäkerhet och bredare demokrati. Igångsättningsbeslut ska tas efter processer och konsekvensanalyser i nämnder. Öppenhet skapar demokrati. Dagordningar där informationsärenden är i majoritet är förbi.

Kommunen ska i första hand ta ansvar för kärnverksamheten och inte konkurrera med näringslivet eller civilsamhället på de områden dessa klarar bättre. Framtidens utmaningar kommer behöva mer samarbete mellan oss alla tre. Näringsliv och civilsamhälle ska tillfullo respekteras och ges utrymme och möjlighet till långsiktighet. Både näringslivet och civilsamhället kommer då att växa.

Liberalerna vill att vi uppmuntrar till fler självstyrande enheter/intraprenader. Med ansvar kommer resultat. Det handlar om att EN skola kan bli en enhet, eller ETT äldreboende,

eller EN förskola. Att bli en intraprenad innebär stora möjligheter till ökad effektivitet, högre kvalitet för örebroarna och bättre arbetsvillkor för kommunens medarbetare.

Medarbetare

Kommunens medarbetare är vår viktigaste tillgång. För oss i Liberalerna handlar personalpolitik i huvudsak om en rekryteringspolitik som gör det möjligt för oss att rekrytera de bästa medarbetarna. Samt en politik som gör det möjligt att behålla och vidareutveckla kompetenta medarbetare. Det handlar om löneutvecklingen, om hur arbetsvillkoren i övrigt fungerar och hur man kan påverka på sin arbetsplats. Det handlar också om förutsättningar att vara en bra, närvarande och lyhörd chef som också har ett friare ansvar att leda.

Vi måste driva en politik som gör det möjligt att ställa om kommunens organisation till att vara mer flexibel och samtidigt behålla kompetensen som behövs inom kommunen. I stället för att sätta medarbetare åt sidan i omställning måste det vara möjligt att säga upp medarbetare på grund av arbetsbrist.

Kommunens bolag

I Örebro kommun har en stor bolagskoncern där flera agerar utan en koppling till kommunens kärnverksamhet. Det skapar illojal konkurrens mot näringslivet. Det finns också risker att det bolagen gör är utanför kommunal kompetens. Både målresultat och kapital riskeras. Kommunala bolag kan vara bra men enbart då andra alternativ är uteslutna. Det är också av vikt att vi inte lägger kommunal kärnverksamhet i bolag då insyn och demokrati är begränsad i och med verksamheten inte enbart lyder under kommunallagen.

Liberalerna vill sälja de bolag som konkurrerar på den privata marknaden och som inte kan motiveras inom den kommunala kompetensen och där det finns alternativa utförare som gör det bättre.

Försäljning av delar av den kommunala bolagskoncernen innebär minskad lånebelastning och mindre riskexponering.

ÖBO ska agera som ett ansvarsfullt allmännyttigt bostadsbolag. Det innebär att fastighetssammansättningen ska ha en allmännyttig prägel. Hyresnivåerna ska avspegla de reella marknadsvärderingar som hyresgästerna gör. För att möjliggöra underhåll och renoveringar utan kraftigt ökade hyreskostnader, ska strukturerade försäljningar och ombildningar av fastigheter till bostadsrätter vara en strategisk del av bolagets verksamhet.

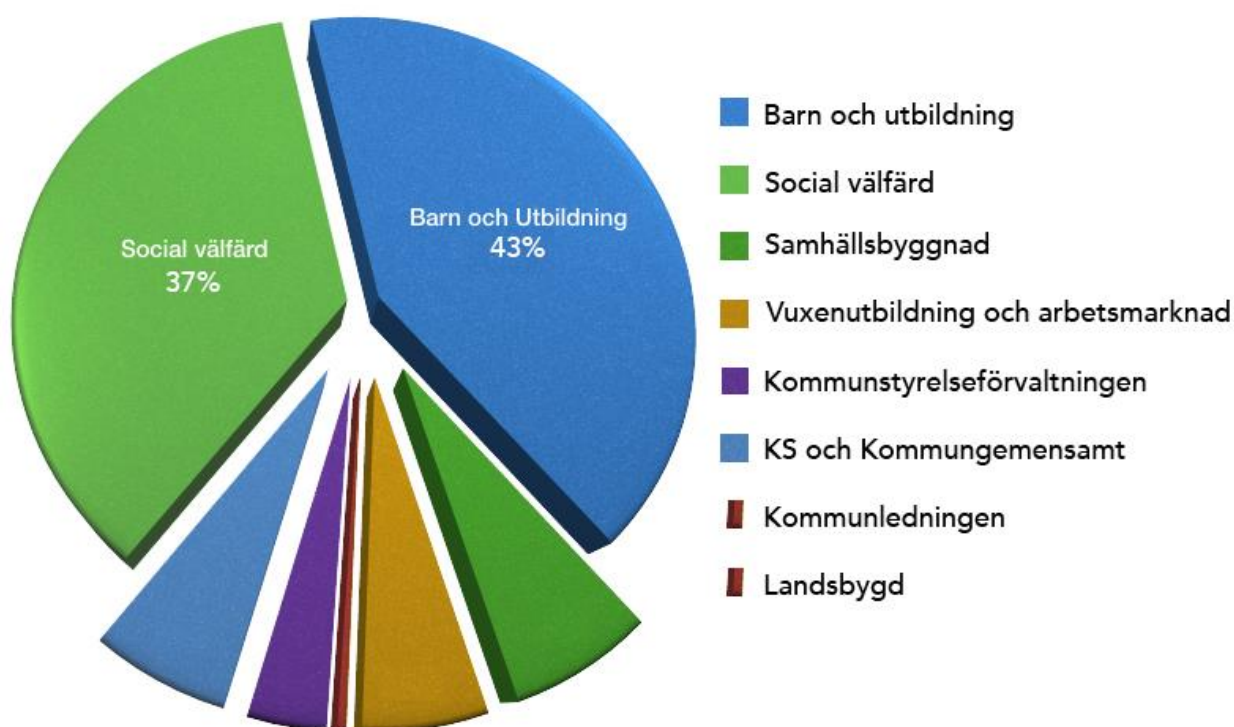
Örebroporten ska utvecklas till ett bolag där såväl inköp och förädling som försäljning är naturliga delar av bolagets verksamhet. Bolaget ska inte förvalta fastigheter långsiktigt, om inte fastigheten finns utpekad i ett tydligt ägardirektiv. Liberalerna vill i stället verka för en försäljning av fler utvecklingsfastigheter. Avkastningen av bolaget ska långsiktigt öka.

Futurum Fastigheter AB ska förvalta, utveckla och bygga kommunens skollokaler på ett kostnadseffektivt och för framtiden långsiktigt hållbart sätt utan extravaganser och gärna enligt modeller för att inte lägga ner onödiga nykonstruktionskostnader. Det innebär att stort fokus ska läggas på att minska miljöpåverkan och att reducera energiförbrukningen. För att klara underhåll av kommunens skolor och ha långsiktigt handlingsutrymme krävs att Futurum kan ta ut marknadsmässiga hyror.

Liberala ramar - ekonomi

Behoven ska styra våra ramar

Det är dags att vi börjar från andra hållet. Vi utgår inte ifrån tidigare ramar och hur mycket resurser respektive område tidigare fått. Vi vänder på det och räknar på hur mycket behöver vi för att inte minska på god omvårdnad och rätt undervisning i skolan. Vi säkrar upp våra kärnområden.

Det är viktigt att vi först ser till att kommunen fullföljer sitt huvudansvar och lagstadgat. Vi föreslår en radikal förändring både i organisation och förändrad ramtilldelning. Det kommer att märkas inom framför allt central förvaltning, administration och OH utgifter samt för samhällsbyggnad. Detta är inte lätt och det har sina utmaningar därför avsätter vi resurser för omställningen. Till detta räknas också en buffert för att täcka både halvårseffekter och tidskrävande förändringar. Vi ser främst 2020 som ett omställningsår och 2021 som ett år då resurserna ska vara mer koncentrerade till kärnområdena.

Barn och Utbildning

Tusen kr

3 789 300

Utvecklingsarbetet

Ökad grundtilldelning den så kallade elevpengen. Mer stöd och kompetensutveckling till skolledare. Busskort rättvist till alla skolelever. Utökad och mer tillgänglig elevhälsa och satsning på skolmaten. Utveckla stöd till barn med särskilda behov samt möta upp barn med större behov till exempel hemmasittare och barn med NPF. Utöka antalet elevassistenter och införa karriärtjänster i förskolan.

Omprioritera och minska organisation, styrkedja och administration. Utöka samarbetet mellan civilsamhället och externa utförare. Enklare byggnationer och renoveringar av förskole-, och skollokaler. Fler intraprenader. Omprioriteringar inom ram 50 miljoner.

Social välfärd

Tusen kr

3 250 400

Utvecklingsarbetet

Ökad grundbemanning på vårdboende samt gruppboenden LSS. Höjning av schablonbidraget till assistansstöd. Kompetensutveckling och mer friskvård till omsorgspersonal. Utökad förebyggande verksamhet för barn och ungdomar. Mer anhörigstöd och bättre växelvård.

Omprioritera och minska organisation, styrkedja och administration. Samordna myndighetsutövande i en myndighetsförvaltning. Ta bort service utan bistånd och bidrag till fastighetsägare som bygger seniorboenden. Omprioriteringar inom ram 50 miljoner.

Samhällsbyggnad

Tusen kr

615 200

Utvecklingsarbetet

Fortsatta satsningar på breddidrott och kulturverksamhet. Fler trygghetsanpassningar och ökat samarbete mellan polis och region.

Minska onödiga ombyggnationer av gator och subventioner av hyror. Omprioritera och minska organisation, styrkedja och administration. Stoppa nybyggnationer för kommunens egna verksamheter. Minimera kvadratmeterkostnaden hos externa fastigheter som kommunen hyr.

Vuxenutbildning och arbetsmarknad

Tusen kr

513 800

Utvecklingsarbetet

Ökade satsningar på SamFi. Fler yrkesutbildningar som ger arbete. Bättre och tydligare individanpassad språkutbildning och praktiserande möjligheter. Ett striktare fokus på arbete i kombination med språkutbildning.

Omprioritera och minska organisation, styrkedja och administration. Smalna av uppdraget genom att fokusera på introduktion och utbildning. Avskaffa "Örebronormen" som direkt hämmar incitamentet att gå från försörjningsstöd till arbete. Konkurrensutsätta SFI.

Landsbygd

Tusen kr

6 200

Utvecklingsarbetet

Fokus ska ligga på att samordna alla intressenter för en levande landsbygd med till exempel fler medborgardialoger. Stimulera aktiviteter genom att bistå med projektmedel eller evenemangsstöd. Kommunalt ansvar för utbyggnad av fibernätverk.

Kommunstyrelseförvaltningen

Tusen kr

334 000

Utvecklingsarbetet

Satsa på kraftig omställnings- och organisationsförändring genom att avsätta medel både till processen men också till att täcka upp om effekterna tar tid att realisera. De resurser som avsatts och inte går åt ska flyttas till kärnområdena, BoU och SoV. Fokusera på samlad central service och kommunledning. Exempelvis bolagskoncernen, juridik,

politiken, information, upphandling, myndighetsförvaltningen samt att vara det samlade ansiktet utåt.

Omprioritera och minska organisation, styrkedja och administration. Mindre centralstyrning av kärnområden. Omorganisera servicecentret för att skapa rakare led och samla både input och kompetens tillbaka till ansvarig förvaltning. Minska KS oförutsett. Förre politiska direktiv och centrala utredningar. Minskad informationsenhet.

KS och Kommungemensamt

Tusen kr

555 234

Utvecklingsarbetet

Minskat marknadsföringsbidrag till Örebrokompaniet. Besparingskrav på 1,5% på kommunens bidragsfinansierade. Inga resurser till projektet "minskade klyftor". Se över bolagsdirektiven för Örebro Porten, Futurum och ÖBO för att öka utdelningen till kommunen. Försäljning av bolag som går att sälja samt som inte främjar välfärdsuppdraget, finns inom kommunens kompetens, inte kan drivas med vinst eller uppvisar minusresultat.

Kommunledningen

Tusen kr

28 220

Utvecklingsarbetet

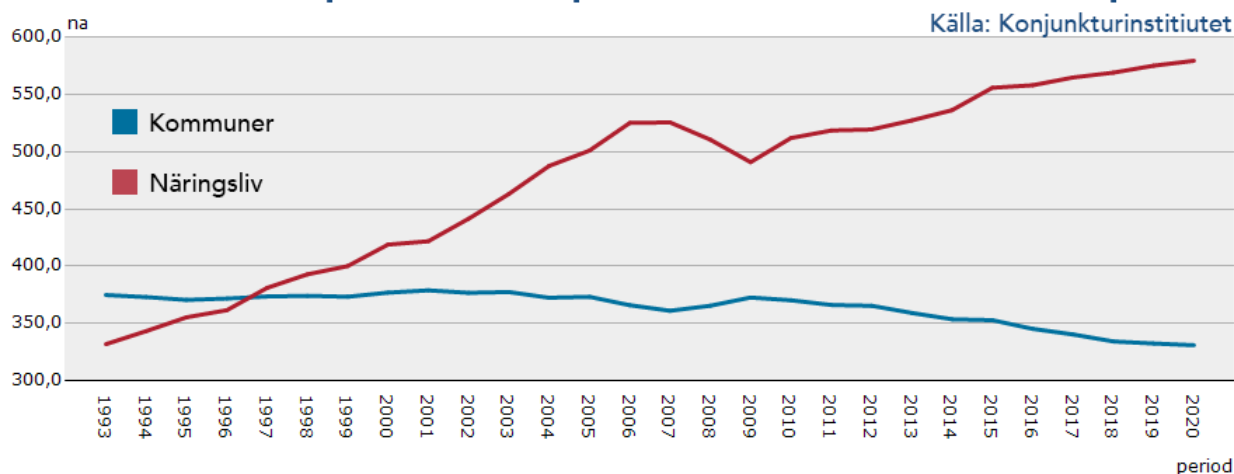
Minska antalet nämnder och politiker. Förändra organisation, administration och antalet chefstjänster i kommunledningen.

Hållbart Örebro

Ett hållbart Örebro är ett Örebro med god balans mellan ekonomi, sociala faktorer, miljö och etik samt andra viktiga aktörer. Balans, effektivitet och kvalitet nås inte utan andra viktiga medspelare som både är inkluderade och får rätt förutsättningar. Klimat, mångfald och genus måste genomsyra alla verksamheter och Örebro måste växa och förtäta etiskt, smart och efter behov. Örebro kommuns organisation måste göras rakare och effektivare styrkedja. Liberalerna ser gärna att vi sneglar på hur företag lyckas uppnå både kvalitet och effektivitet. Vi får inte skapa en för stor skillnad och annan trend med den kostnadsutvecklingen vi står inför.

Produktivitet - produktion per arbetad timme, fasta priser

Näringsliv och företagande

Kommunens upphandlingar ska möjliggöra för fler lokala företagare att medverka i upphandlingen. Vi ska tydligt både stötta hållbar tillväxt men också ställa krav i upphandlingar. Liberalerna vill förändra kravet på arbetsmarknadsåtgärder och anpassa upphandlingarna till det lokala näringslivets möjligheter. Örebro kommun måste se till att småföretag får större möjlighet att utvecklas genom att deras kvalitet valideras högre än antalet bokslutsår. Servicen måste utvecklas och förbättras. Det ska tydligt märkas i bemötandet vem som är kund. Liberalerna vill införa utmaningsrätt inom all kommunal verksamhet.

Miljö och klimat

Vi ska bromsa klimatförändringarna och samtidigt ha god ekonomisk tillväxt för att skapa arbetstillfällen. Det gör vi med fortsatt forskning, ekonomiska styrmedel och internationellt samarbete. Agenda 2030 och Parisavtalen ska efterlevas och kommunen ska göra det den kan för att dess verksamhet implementerar det som är möjligt. Framtidens miljöutmaningar är stora och internationella. Med vetenskap, teknik, demokrati, internationella samarbeten och marknadsekonomi har vi goda möjligheter att lösa många problem. Liberal miljöpolitik handlar om ansvarstagande utifrån kunskap och marknadsekonomiskt tänkande. Tillväxt behövs för att vi ska kunna möta miljöutmaningarna. Genom forskning och innovationer kan många miljöproblem lösas ett företag med god lönsamhet har större möjligheter att utveckla sitt miljö- och klimatarbete. Principen och målet är grön skatteväxling som innebär att det är förorenaren som ska betala.

Det finns en potential att fortsätta bygga ut förnybara energislag i Sverige, men samtidigt är kärnkraften viktig för klimatneutral elproduktion. Våra nära och stora unika natur- och friluftsvärden ska värnas och bevaras. Liberalerna vill att Örebro också ska breddas på ytan för att inte bygga bort gröna lungor i staden. Viktiga biotoper och jordbruksmark ska bevaras.

Jämlikhet

Sverige är fortfarande kvar i en situation där vi skapar orättvisa skillnader mellan olika grupper. Oavsett bakgrund och förutsättningar måste vi se alla som viktiga pusselbitar för att bygga den helhet och mångfald vi vill ha.

Jämställdhet

Osakliga skillnader mellan kvinnor och män, pojkar och flickor skapar inte bara orättvisor. Det leder till ett sämre samhälle där alla inte ges bra chanser eller till ett samhälle som inte tar tillvara människor på rätt plats. Osakliga löneskillnader som att kvinnor på totalen tjänar mindre än män, följer kvinnorna hela livet ut då även pensionen påverkas. Kvinnor är i majoritet bland dem med deltidsanställning. Kvinnor står för de flesta långtidssjukskrivningarna. Kvinnor står för majoriteten av ansvaret av det obetalda hemarbetet. Män får sällan möjlighet till deltidsarbete. Mäns föräldraledighet skapar ofta ekonomisk förlust i en familj. Män drabbas oftare av hjärt- och kärlsjukdomar, så som hjärtinfarkt med allvarlig utgång, ofta relaterat till stress.

Jämlikhet och jämställdhet måste vara något som genomsyrar kommunen på alla nivåer, inom all verksamhet och inom allt beslutsfattande. För att nå ett jämställt samhälle är det bland annat viktigt att uppmuntra privat företagande i kvinnodominerade branscher, att verka för att män tar ut en större del av föräldraledigheten och att skapa förutsättningar för att utbildningsvalen blir mindre könsbundna.

Sverige ska vara en rättsstat för alla - oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning. Vi får aldrig blunda för våld i nära relationer och hedersrelaterat våld samt förtryck. Våldet drabbar främst kvinnor och flickor, men även män och pojkar. Hedersrelaterat våld och förtryck får aldrig ursäktas för att det sker under kulturell täckmantel. Barn- och tvångsäktenskap stämmer inte med vår syn på jämställdhet och barns rättigheter. Mänskliga rättigheter är universella, okränkbara och gäller alla. Vi behöver ständigt informera och utbilda medborgare och tjänstemän i dessa frågor så vi kan motverka de katastrofala följderna av att alla inte får samma rättigheter till frihet och egenmakt.

Vuxenutbildning och arbetsmarknad

För att skapa en sammanhållen och integrerad kommun där alla kommer i innanförskap krävs att vi ser kommunen som en helhet. Politiken måste bygga på att alla människor i hela Örebro har förmåga att forma sin framtid efter egna förutsättningar. Att känna sig som en del av samhället, inte minst i området där man bor, är grundförutsättningen för att positiv integrationsprocess för varje individ, varje familj och varje grupp. Nyckeln är rätt utbildning som leder till ett arbete.

Örebro ska vara en öppen kommun. Vi ska arbeta för att hela Örebro är tillgängligt för inflyttade. Vi ska skapa vägar och broar för nya örebroare att göra klassresor och söka nya miljöer. Inte minst ska vi bara ha bra skolor och vuxenutbildningar. Kunskap utgör den viktigaste nyckeln för en framtid som innehåller frihet och egenmakt. Skolan ska i sitt kompensatoriska uppdrag ge alla elever, oavsett bakgrund och förutsättningar, möjlighet att lyckas med utbildning och arbete.

Introduktion och validering.

Man måste få en bra början som nyinflyttad till Örebro. Vi behöver en bättre och fungerande introduktion. Introduktion och undervisning ska anpassas efter den nyanländes behov och tidigare kunskaper. Introduktionen måste innehålla mycket bättre information om samhällskunskap och om den svenska kulturen. Vi behöver en noggrannare utredning av varje nyanländs utbildningsnivå. Utbildningsprogram ska ha konkreta och ambitiösa mål men behöver inte nödvändigtvis vara breda. Man ska snabbt kunna komma igång med sitt nya liv och kunna bidra till samhället, hitta sin plats och sammanhang i sin nya tillvaro.

En grundläggande kunskap för att kunna ta del av möten, lära känna nya vänner och arbeta i sitt nya hem är att man lär sig svenska. Därför ska kraven på att lära sig svenska skärpas. Vi måste hitta fler sätt än att sitta på skolbänken för att lära sig svenska. Till exempel praktik, arbeten och samtalsgrupper. Det ligger i allas intresse att integration sker. Liberalerna ser gärna att en hela eller delar av SFI kan läggas ut till upphandling för att kunna nå bättre och bredare resultat. Detta, i kombination med en ökad satsning på snabbspår, tror Liberalerna är en förutsättning för att fler ska lära sig det svenska språket snabbare.

Örebro kommun ska ha en tydlig liberal integrationspolitik, som både ställer krav och möter alla på väg till mer utbildning. En god start är att avskaffa Örebronormen vars huvudsakliga funktion idag är att belöna de som gått på försörjningsstöd i mer än 6 månader. Liberalerna vill värna kulturell mångfald och skapa ömsesidig respekt för kulturella skillnader.

Civilsamhälle och föreningsliv

Liberalernas politik för det civila samhället syftar till att underlätta för denna sektor att fortsätta vara en viktig del av demokratin, att göra människor delaktiga samt att bidra till samhällsutveckling och välfärd. Vi i Liberalerna menar att civilsamhället och föreningslivet är grunden för en fungerande kommun i många delar.

Örebro kommun ska samverka med civilsamhället och följa upp överenskommelsen som antagits av kommunfullmäktige. Örebro kommuns samverkan med det civila samhället innebär att man ständigt följer upp tagna grundläggande principer och genom avtal säkrar upp viktiga mål.

Civilsamhället ska inte betraktas som ett komplement i samhällsutvecklingen utan som en nödvändig och positiv samarbetspartner med långsiktighet i avtalen. Den ideella sektorn ska ha möjlighet till utmaningsrätt och i vissa fall få starta verksamhet med kommunal finansiering för verksamheter som inte redan finns, men som kan vara av samhällsintresse. Liberalerna vill medverka till en ökad regelbunden dialog med det civila samhället.

Föreningslivet är den plats där många medborgare lär sig att bli en del av den demokratiska processen. Genom att engagera sig i en förening blir det även lättare att göra sin röst hörd, och på så sätt kunna medverka i att skapa ett starkt samhälle. Därför behöver Örebro kommun satsa på de ideella krafterna, som varje dag kämpar för att utveckla staden, både stora som små. Kommunen ska inte konkurrera genom att starta upp egna föreningar.

Infrastruktur

Örebro har ett bra läge i Sverige. Ofta pekar vi på att vi är Sveriges demografiska centrum. Men det finns stora risker att framtida godsströmmar och även persontrafik kommer att dras öster och söder om Örebro. Liberalerna menar att en järnvägsförbindelse Stockholm – Oslo via Örebro är en av de viktigaste infrastruktursatsningarna.

Vägnät bör byggas med långsiktiga perspektiv där alla trafikanter kan harmoniera med varandra utan att skapa konfliktpunkter. Infrastrukturen i Örebro kommun ska genomsyras av säkra lösningar för oskyddade trafikanterna och anpassning ska ske för de mest utsatta, såsom barn och äldre samt de med funktionsvariationer.

Vi vill se en utveckling av Örebro där staden behåller sin stadsnära grönska. Infrastrukturen är så mycket mer än bara staden. Vi ser hela Örebro med dess potential, city, bostadsområden och landsbygd.

Rörligheten för människor, idéer, kapital, varor och tjänster måste bli bättre, både i staden och på landsbygden. Detta skapar dynamik i samhället. För att få en fungerande landsbygd måste vi acceptera bilen som transportmedel när det är nödvändigt. Inget transportmedel behöver ställas generellt mot ett annat. En infrastruktur i världsklass behövs för jobben, tillväxten och välfärden.

Landsbygd

Staden och kommunens landsbygd är beroende av varandra. Vi liberaler vill därför stödja de positiva krafter som finns i byalag och föreningar, företag och ideella krafter som verkar för en positiv utveckling genom aktivt och ekonomiskt stöd. Förankring och utveckling ska ske tillsammans med alla inblandade och vi ska verka för utvecklade medborgardialoger.

För en positiv utveckling är en bra och fungerande infrastruktur viktig. Äldres trygghet och möjlighet att bo kvar i sitt sociala sammanhang liksom det enskilda företagets möjlighet att utvecklas är beroende av ett snabbt och säkert fibernätverk. Till företag räknas även djur- och jordbruksverksamhet. Liberalerna anser att kommunen måste ta ett övergripande ansvar för utbyggnad av fiber för bredband.

Barn och utbildning

Liberalernas viktigaste fråga är personlig utveckling, eftersom möjligheter kommer genom att varje enskild människa skaffar sig kunskap som leder till arbete, försörjning, frihet och egenmakt. Kunskap leder också till trygghet, demokrati och motverkar fördomar, tre fundament som ett samhälle i balans vilar på. Kunskap bryter ned klassbarriärer samt öppnar nya dörrar där människor ges möjlighet att göra kloka val utifrån sina egna drömmar och behov.

Varje elev är viktig för allas framtid. Vi ska satsa på både elever med särskild begåvning och elever med behov av särskilt stöd. Alla behövs i vårt gemensamma samhällspussel. Vi ska ha skola där kunskapsbyggandet och progressivitet får stå i fokus. Skolan behöver bra pedagoger med mer tid till undervisning samt ledare som har mer tid att leda skolans uppdrag. För att nå dit behövs fler yrkeskategorier i skolan. Vi behöver en starkare elevhälsa. Vi behöver både tydligare kommunikation mellan lärare och elev samt mellan lärare och vårdnadshavare för att lyckas. Hela skoldagen inklusive raster och skolmat ska inkluderas i den pedagogiska helheten och ytterst vara en rektorsfråga.

Elevhälsa är A och O

Elevhälsan måste tas på allvar. Elevers psykiska ohälsa ökar och det är oacceptabelt. Det innebär stort lidande och en förlust för vårt samhälle att elever inte får hjälp och att de upplever att deras behov inte respekteras eller bemöts. Liberalerna vill se att elevhälsan stärks upp med fler kuratorer och att psykologerna ingår i teamet.

En viktig grundläggande förutsättning är att våra barn och ungdomar är i skolan. Liberalerna vill se fortsatta centrala resurser till elever med störst utmaningar, så kallade "hemmasittare". Förutom att det är ett fundamentalt utanförskap så är kunskapsutbytet noll om man inte ens kan komma till skolan.

Rätten till sitt eget språk

Rätten till sitt eget språk är grundläggande för hela individens kraft och möjlighet till utveckling. Det gäller modersmål såväl som teckenspråk. Både miljöer och pedagogiska verktyg ska anpassas så att alla kan utveckla sina kunskaper. Det handlar om både teknik och rätten till lärare på rätt språk om behov finns.

Det är du som ska bestämma var ditt barn ska gå i skolan

Valfriheten måste värnas. När konkurrens och goda exempel finns blir fler skolor attraktiva. Det är föräldrar/vårdnadshavare som ska bestämma var barnet ska gå i skolan. Detta ökar intresset för skolgången, för alla inblandade, och ger bättre måluppfyllelse med rätt skola för varje elev. Skolor och förvaltningar ska ges både resurser och systemstöd för att se till att alla väljer. Valsystemet ska vara tydligt och så rättvist det går. Oavsett val av grundskola vill Liberalerna se rättvisa möjligheter till busskort för alla som har längre än tre kilometer till skolan. Det ska inte vara en kostnadsfråga att välja skola.

Frihet, hälsa och kultur i skolan

Värderingsgrunder och kulturella skillnader måste ständigt finnas i skolans tänk och undervisning. Detta för att skapa respekt och kunskap för varandra i vårt mångfaldssamhälle.

Unga människor behöver både rörelse och kultur under skoltid för att utvecklas. Därför är det också viktigt att skolgården är tillräckligt stor i förhållande till antal elever på skolan och utformad på ett sådant sätt att den stimulerar till rörelse. Mer kultur i skolan bidrar också till ökad stimulans. Ofta kan inte skolan klara detta på egen hand. Liberalerna vill verka för ett bättre samarbete mellan skola och Kulturnämnden.

Måltiderna i skolan behöver prioriteras. Att inta god och hälsosam mat i en lugn miljö är viktigt. Tiden för varje elev i matsalen får inte bli för kort. Vi ser gärna att fler vuxna äter pedagogisk lunch med eleverna i matsalen för att påverka både samtal och stämning.

Förskolan

Den svenska förskolan är fantastisk. De flesta flickor och pojkar i förskolan möter kompetenta och välutbildade pedagoger, deltar i god pedagogisk verksamhet och barnen och deras vårdnadshavare känner sig trygga med förskolan. Samtidigt finns det stora skillnader mellan olika förskolor och olika områden. En del av de minsta barnen, 1–3 år, finns på avdelningar med fler än 17 barn, medan andra finns på avdelningar som har betydligt färre. Det som ofta avgör gruppernas storlek är lokalernas beskaffenhet och storlek samt Örebro kommuns resursfördelningsmodell. Gruppens storlek bör bättre anpassas till barns behov av stöd. Barn under tre år bör inte gå i grupper med fler än 15 barn.

Behöriga förskollärare i alla områden

Många av förskolorna i våra socioekonomiskt mest utsatta stadsdelar har svårt att rekrytera behöriga förskollärare, vilket leder till att den pedagogiska verksamheten, beskriven i läroplan för förskolan, inte kan säkerställas. Detta gör att förskolebarnen i dessa områden inte får likvärdiga pedagogiska förutsättningar som pojkar och flickor från områden där den pedagogiska kompetensen är väl tillgodosedd.

För att bryta trenden med att barn i särskilt socioekonomiskt utsatta områden inte går i förskolan behöver nya modeller och metoder prövas. Till exempel ökad samverkan mellan förskola/skola och det civila samhället för att bryta isoleringen och utanförskapet hos framförallt kvinnor. Här finns goda exempel runt om i Sverige. Genom att få fler flickor och pojkar till förskolan i dessa områden kan vi öka den så viktiga språkutvecklingen.

Fler måste vilja bli förskollärare och fritidspedagoger/barnskötare i Örebro kommun.

För att kunna öka antalet behöriga förskollärare i Örebro kommun måste fler välja att utbilda sig till förskollärare. För att locka fler studenter måste förskolläraryrket vill Liberalerna öka grundlönen. Dessutom bör det införas ett extra lönetillägg för den som är behörig och väljer att arbeta i ett socio-ekonomiskt utmanande område, där det råder brist på behörig personal.

Förskollärare saknar idag tydliga karriärvägar. Det handlar inte bara om pengar utan också om möjligheter till nya stimulerande arbetsuppgifter och ett större ansvar. Liberalerna vill därför införa karriärtjänster, liknande dem som finns i grund- och gymnasieskola.

Grundskola

Grundskoleverksamheten kommer att ställas inför ökade resursbehov. Antalet barn i åldern 6–15 år har ökat sedan 2011 och ökningen förväntas bli allt kraftigare de kommande åren. Örebro kommun måste sluta låta fler elever dela på mindre resurser. Elevpengen är grundtilldelningen som skolledare grundar sin verksamhet med rätt antal lärare.

Skolan måste från första dagen läsa av alla barn för att möta alla barn utifrån deras behov. De elever som är i behov av särskilt stöd ska få det. Det spelar ingen roll vilket skälet är. Diagnos eller inte - alla ska bedömas dagligdags och stöd ska sättas in. Det är dessa elever som först ska ha tillgång till pedagogen i klassrummet. I tider av stor lärarbrist behövs fler lärar- och elevassistenter för både stöd och trygghet. För deras arbete behövs tydligare beskrivningar. Med mer resurser till skolledaren i det dagliga arbetet (grundtilldelning) ger vi möjligheter för professionen att nå målen. Ekonomin ska inte vara orsak till att barn med särskilda behov lämnas utan insatser.

Centralt skolstöd - Rätten till trygghet och stöd! Vi har idag en organisation inom Örebro kommun, Centralt Skolstöd (CS), som erbjuder stöd och handledning till alla grundskolor i kommunen, oavsett huvudman och utifrån pedagogisk grund. Centralt skolstöd behövs och bör utvecklas till att innehålla fler spetskompetenser samt stöd som inte finns ute på skolorna. CS ska vara skolornas fallskärm när andra direkta insatser inte räcker till. Det bidrar till tryggare pedagogiska miljöer och bättre måluppfyllelse. All deras verksamhet ska kopplas till att ge skolorna i Örebro kommun det stöd de mest eftertraktar.

Fritidshem, fritids- och trygghetsaktivitet

Fritidshem är en viktig del av skolans pedagogiska verksamhet och har stor betydelse för goda resultat och måluppfyllelse i skolan. Fritidshemmen ska vara en del i det livslånga lärandet. Det är därför viktigt att det finns en samsyn mellan förskoleklass, skola och fritidshem gällande det gemensamma uppdraget och hur detta ska utföras.

Förskoleklass till årskurs 3

Det är starten som är viktigast. Här lägger vi grunden till både trygghet och studielust. För att klara detta måste stora resurserna sättas in här. I denna ålder ska alla pojkar och flickor läsas av. Det måste finnas både tid och kompetens att kartlägga alla elevers behov. Det innebär när det behövs, betydligt mindre barngrupper och fler pedagoger. Fler speciallärare behövs för att hjälpa till med rätt undervisning. Små barn behöver stora ytor, äldre barn behöver vidgade ytor.

Årskurs 4 till 6

Redan under mellanstadieåren kan vi se att kunskapsklyftorna ökar, att skillnaderna mellan elever från studievana och studieovana hem ökar och att fler barn får ökat behov av stöd. Detta är också en period där eleverna får möta fler nya ämnen och förbereds för högstadiets krav. För barn med svenska som andraspråk krävs större och tidigare insatser av språkstöd för att undanröja språkliga hinder till kunskapsbyggandet. För att möta barnens behov i årskurs 4–6 behövs således insatser på generell basis såväl som särskilda insatser.

Årskurs 7–9

Under högstadieåren är det många elever som upplever sig stressade och skillnaderna mellan flickor och pojkar märks här ännu tydligare. Det är här eleverna ska göra sina val inför framtiden. Ett val som är svårt i sig och även försvåras ytterligare då betygspoängen mer än det egna valet avgör framtidsmöjligheterna. Vi behöver resurser till att möta elevernas frågor om framtiden. Vi behöver fler och utbildade studie- och yrkesvalsledare. Stressen att inte veta vad man vill, vem man är och vad man kan riskerar de ungas hälsa. Vi måste ha fler vuxna i skolan som möter detta behov.

Målet är att alla elever går ut med godkända betyg i alla ämnen och då måste vi satsa. Vi har länge backat in i framtiden med ständiga besparingar på grundskolan. Vi måste bli bättre på att möta behoven. Genom bättre kartläggning av kunskaperna och mer möjligheter att arbeta igen dem.

Särskola

Alla elever behöver få en utbildning som är anpassad utifrån just deras behov och förutsättningar. Särskolan har en mycket viktig uppgift i att låta varje enskild elev utvecklas och lära efter sina unika förutsättningar, för att kunna delta i och bidra till

samhället. Utbildningen i särskolan ska utformas så att elever utmanas i sitt lärande och ges en god, långsiktig utveckling. Det är viktigt att fokusera på att särskolan är en pedagogisk miljö som ska ges samma förutsättningar som övriga skoltyper för att skapa en lärande miljö med möjlighet till individanpassning.

Det finns idag en sned fördelning mellan kommunens särskolor där barn med multifunktionsnedsättningar ofta hamnar i en skola, medan barn med en högre prestationsförmåga hamnar i en annan. Det finns mycket att vinna på att skapa en bättre blandning, vilket ger en utvecklande dynamik för både elever och personal. Elever i särskolan ska garanteras fungerande skolskjuts före och efter skoldagen och i det ska även inkluderas fritidshem.

Gymnasieskola

Gymnasieskolans syfte är att ge varje individ maximalt inflytande över sin egen framtid. Detta når vi genom att varje elev förbereds inför högre studier eller arbetsliv. I Liberalernas gymnasieskola har läraren hög status, belönas för sina meriter och ägnar sig mer åt undervisning än annat. Gymnasieskolan är organiserad så att den ser till varje individs behov. Den respekterar rätten till frihet och jämlikhet oavsett bakgrund. Den finns där för dem som behöver stöd och den har inga glastak så att alla som vill kan nå längre.

I Örebro kommuns gymnasieskolor arbetar engagerade och bra lärare

Att föra kunskap vidare till nästa generation är bland de viktigaste uppgifterna som någon yrkeskår kan ha. För att Örebro kommun ska ha engagerade och bra lärare måste vi erbjuda bra löner, en positiv löneutveckling, attraktiva arbetsplatser samt många möjligheter till fortbildning. Men vi måste också ge förutsättningar till förändrade arbetssätt. Därför ska fler yrkeskategorier in i gymnasieskolan, till exempel lärarassistenter och administrativ personal. Då skapas mer utrymme för lärarna att kunna ta det pedagogiska ansvaret och lägga mer tid och energi på undervisningen.

Bredd och spets

I Liberalernas gymnasieskola finns både bredd och spets. Vi har ett stort utbildningsutbud med många yrkes- och högskoleförberedande program. Alla utbildningar håller hög kvalitet och levererar elever redo för nästa steg i livet. Individuellt synsättet präglar både lärare och organisation. Alla elever ska ges förutsättningar att lyckas. Det gäller både

elever med inlärningssvårigheter samt de högpresterande. Gymnasiets lärare ska ha förutsättningar att kunna möta varje elev där den är. Det råder tydlighet om elevens eget ansvar att lära sig det som krävs för godkända betyg och med bättre villkor för lärarna kommer fler elever att lyckas. Målet är att alla elever går ut gymnasiet med minst godkända betyg samt att varje elev stimuleras att nå så långt den vill och kan.

Rektor och ledarskap

Det är rektor som är högst pedagogiskt ansvarig. Därför ska mer resurser läggas direkt till rektor och inte under central förvaltning. Genom att tillföra rektorerna mer resurser kan beslut tas snabbare om till exempel särskilt stöd. Med ett tydligt ledarskap underlättas för läraren att se till att varje elev tillägnar sig kunskap och förståelse.

Social välfärd

Välfärden ska stötta och lyfta. Vad innebär det i framtiden? Med en kostnadsutveckling som inte balanserar med skatteunderlaget måste vi utreda hur brett och djupt välfärdsuppdraget ska vara. Det är oansvarigt att inom detta område låtsas som vi inte behöver ändra modellen. Vi behöver gemensamt ta ansvar för varandra och komma överens om vad välfärdsuppdraget består av. Behovsstyrning är viktig eftersom alla inte har samma behov och vi måste kunna ge varje individ en möjlighet att välja där det är möjligt. Vi ska ge utrymme för chefer och medarbetare närmast stödmottagaren att prioritera. Ingen människa oavsett behov av stöd eller tid i livet kan dock få allt. Genom en bra välfärd ser vi till att varje människa får chans att forma och utveckla sitt liv mot egenförsörjning och egenmakt. Vi ska stötta dem med störst utmaningar först.

Äldreomsorg

Örebro ska ta tillvara vara på de åsrika örebroarna. Liberalismen utmanar den traditionella synen på de "gamla". Vi vill uppvärdera erfarenhet och åsrikeredom.

Kommunen ska se äldre medarbetare som en tillgång. Erfarenhet är något, som bara kan förvärvas genom att leva, lyckas, misslyckas och dra slutsatser. Årsriksdom utmanar.

Utmaningar i att bli årsrik

Att blir årsrik är inte alltid problemfritt. Ett exempel är ensamhet, sorgen över en inte fungerande kropp, att inte klara sig utan hjälp, att alltid ha ont med mera. Då är det lika viktigt för en årsrik person, som för en medelålders eller ung, att få professionell hjälp i form av terapeutiska samtal och stöd. Åldrandet ska inte ses som intåget in i en grå kollektivism. Alla seniorer har inte samma behov eller samma resurser. Behovet av stöd eller omsorg ska inte kopplas ihop med ålder utan behov. De årsrika är individer med sina önskemål och drömmar. Liberalerna ser alla människor, oavsett ålder, som individer. Där det finns valfrihet att välja ska det inte byggas bort, däremot behöver allt inte vara kostnadsfritt.

Äldre hörselnedsatta eller döva

Örebro har utropat sig till Europas teckenspråkshuvudstad. I Örebro finns det många som talar teckenspråk och vi har Europas största tolkcentral samt skolor och andra verksamheter som riktar sig till döva och hörselskadade. Det är viktigt för Liberalerna att vi tar med detta när vi tidigt i vårdplanering erbjuder möjligheter att fortsätta äga sitt språk och kunna kommunicera det i vardagen.

Liberalerna ser gärna att fler äldreboenden har flerspråkiga medarbetare. När vi åldras minskar inte sällan möjligheten att ta till sig information på andra språk än modersmålet. Första generationen sverigefinnar är ett exempel på en grupp med behov av att kunna leva på sitt första språk när de behöver omsorg.

Aktiv hela livet

Meningsfull sysselsättning i form av kultur, socialt umgänge och fysisk aktivitet har stor betydelse för att ge oss ett friskt åldrande. Kommunen ska underlätta för civilsamhället att bidra. Kommunen ska vara "möjliggörare" men inte alltid "betalare". Kommunen har ansvaret för att resurserna till kulturutbudet möter både kvinnors och mäns önskningar oavsett ålder. Liberalerna vill utreda och införa en "aktivitetspeng" - riktad till föreningar, på så sätt fördelas resurserna även till årsrika.

Du ska ha rätt att välja var du ska bo

Män och kvinnor har rätt att välja sitt boende, så långt det bara är möjligt. Det gäller inte minst när du är årsrik. Vi gör ingen skillnad på huvudmannaskap. Det är kvaliteten på omsorgen, vården och boendet, som är avgörande. Örebro kommun behöver både fler vårdboendeplatser, trygghetsplatser och seniorboende för att möta behoven i livets olika skeden samt underlätta för social gemenskap. Örebro kommun behöver också utveckla bättre och fler platser på separata boenden för äldre med psykosomatiska tillstånd samt de med droghistorik.

LOV inom hela äldreomsorgen

Lagen om valfrihet (LOV) har förändrats i Örebro till förmån för en offentlig upphandling (LOU). Valfriheten är central för Liberalerna och vi vill därför återgå till en tillämpning enligt LOV. LOV ska utvecklas till att fungera bättre samt bredare kunna möta medborgarnas önskemål och behov. Valet av omsorgsgivare ska vara Örebroarens inte kommunen. Örebroarnas pengar Örebroarnas val.

Förhöjd grundbemanning

Idag finns det för få medarbetare för att kunna upprätthålla de grundläggande behoven som näring, vila, hygien och hälsa. Liberalerna avser därför öka grundbemanningen på vård och omsorgsboenden och hemtjänst. Framförallt dagtid då det mesta ska genomföras och samordning mellan medarbetare måste hinnas med. Vi avser också minska dokumentationen för omsorgspersonalen så de får mer tid för människorna.

Bra mat också på äldre dagar

Det finns goda exempel som visar att bra mat, lokalt tillagad, inte blir dyrare. Dessutom bidrar dofter från köket till att göra de boende mer hungriga. Så är det när du är ung. Så är det när du är äldre. Det viktigaste är inte att det finns många rätter att välja mellan utan att det smakar väldigt gott och att det är näringsrikt.

Äldres hälsa

Hög ålder innebär ökad risk för fysisk och psykisk sjukdom. Det är viktigt att det finns ett nära samarbete med Regionens hälso- och sjukvård för att säkra att omsorgstagaren vid sjukdom får insatser på rätt nivå och med rätt kompetens.

Fall och fallskador bland äldre är ett växande folkhälsoproblem. Det finns bra och enkla sätt att förebygga olyckor, eller klara ett fall bättre. Viktigt att medarbetarna inom omsorgen får utbildning i att förebygga fallskador.

Åldrandet i sig innebär en ökad risk för både fysiska och psykiska sjukdomar. Depression är det vanligaste psykiska hälsoproblemet hos äldre personer. Social gemenskap, fysisk aktivitet och bra matvanor är några faktorer som är viktiga för att förebygga psykisk ohälsa hos äldre personer.

Socialtjänst

Stark socialtjänst med valfrihet och gedigen kunskap. Vi ska ha en rejäl fallskärm för när man är som allra svagast. Socialtjänsten fyller en viktig funktion i varje välfärdssamhälle. Människor i utanförskap bör få ännu bättre hjälp och stöd för att snabbare komma ur sitt utanförskap och sin nöd. Det ger vinst i alla ändrar.

Bättre skydd för utsatta barn

En av faktorerna för att utsatta barn och unga ska få ett tryggt liv är att de möts av kompetenta och engagerade socialsekreterare, vilket kräver medarbetare med särskild kompetens. Det är inte rimligt att de minst erfarna socialsekreterarna får hantera de svåraste och tyngsta ärendena som berör barn och ungdomar.

Liberalerna vill stärka myndighetsutövningen i barn- och ungdomsvårdsärenden. Socialtjänsten behöver i takt med fler medborgare ha fler socialsekreterare. Socialsekreterare som handlägger barn- och ungdomsärenden ska ha särskild kunskap och erfarenhet och ha högre lön.

Bättre arbetsförhållanden och lön för socialsekreterare

Liberalerna vill genomföra flera förbättringar av socialsekreterarnas lönenivå. Vi vill höja lönenivån på samtliga socialsekreterare som arbetar med myndighetsutövning. Samt tillsätta en utredning för att titta närmare på socialsekreterarnas befintliga lönetillägg och utöka antal socialsekreterare som kan vara berättigade till lönetillägget. Arbetsförhållandena är speciella och påverkar hälsan. Dels är arbetsbördan tung, men det finns också inslag av både hot och mänskligt lidande som sliter hårt. Liberalerna vill

se ökad hälsovård genom att cheferna får en extra pott att använda när situationen kräver det (liknande det som polisen, ambulansen och brandmännen har).

Socialjour

Ett barn som utsatts för övergrepp, bevittnat våld i familjen eller själv blivit misshandlat behöver hjälp av någon som ser och förstår barnets specifika behov just då i den stunden. Det handlar om någon som kan ge stöd i den akuta situationen och vid behov initiera beslut om akut omhändertagande. Liberalerna vill att socialjouren får bättre förutsättningar att behålla erfarna och professionella medarbetare genom ett riktat extra lönepåslag samt att bemanningen utökas med ytterligare två medarbetare. På så sätt tror vi att kompetensen och kvaliteten på socialjouren kan behållas och stärkas.

Mycket arbete kvar mot våld i nära relationer

Varje år drabbas kvinnor, män och unga människor av våld i nära relationer. Trots stora satsningar återstår mycket arbete. Liberalismen ska verka för att skydda våldsutsatta män och kvinnor, flickor och pojkar. "Centrum mot våld i nära relation" ska förstärkas för att säkerställa arbetet mot våld får den bredd och fokus det behöver. Liberalerna vill också ge ett utökat uppdrag och förstärka med en barnpedagog/kurator för de barn som följer med en vårdnadshavare/förälder. De ska ha fokus på barnens bästa samt lyfta barnperspektivet i situationen.

Idag har Örebro kommun i samarbete med Kvinnohuset möjlighet att skydda kvinnor som blir utsatta för våld i nära relation. Däremot har kommunen inget samarbete med civilsamhället eller egen möjlighet att skydda män som blir drabbade av våld i nära relation. Liberalerna vill, män i samarbete med andra kommuner, inrätta ett skyddat boende för våldsutsatta.

Hedersrelaterat våld

Socialtjänsten behöver också förstärka sitt arbete kring hedersvåld och förtryck. Det behövs mer kunskap och socialtjänsten bör starta med en kartläggning kring handläggningsförfarandet när en individ utsätts för våld och förtryck i hederns namn.

Funktionsvariationer

Alla ska kunna förverkliga sig själva, oavsett vilken funktionsvariation man har.

Funktionsvariationer kan göra det svårt att vara med i samhället på lika villkor. Det kan gälla tillgänglighet, rätt till arbete eller långsiktighet i olika stöd. Funktionsvariationer ska inte vara ett för stort hinder i livet.

Assistansstöd

Liberalerna som var initiativtagare till LSS-lagen anser att det är en de viktigaste frihetsreformerna då den gett människor utan stor frihet och rörelse och möjlighet att få mer stöd. Det är viktigt att Örebro kommun tillförsäkrar att det finns tryggt och rättvist assistansstöd, särskilt boende och daglig verksamhet. Kvalitet och rätten att välja utförare är viktig. Vi behöver se över om assistansstödet ska hanteras enbart av andra utförare än kommunen på grund av dess komplexitet.

Gruppboende inte bara ett boende

För de som bor i gruppboenden ska det finnas bra möjligheter till aktiviteter. Personer som beviljats ledsagning ska kunna få det även vid aktiviteter utanför boendet. Medarbetare på LSS-boenden ska undvika metoder som innehåller tvångs- och begränsningsåtgärder. Säkerheten på boendena ska särskilt beaktas och vara god för boende, besökande och medarbetarna.

Daglig verksamhet

Daglig verksamhet ska vara meningsfull och gärna ske i samverkan med företag, ideell sektor eller andra organisationer. Personer i daglig verksamhet ska inte omfattas av neddragningar i färdtjänsten. Alla med funktionsvariationer som kan, ska ha möjlighet till studier eller så småningom erbjudas ett arbete.

Överförmyndare

Överförmyndare handskas med stora medel för många örebroares räkning. Det är viktigt att kommunen ser till att detta sköts rättssäkert och att rutinerna är hundraprocentiga. Gode män ska ständigt utvärderas, stödjas och rekryteras för att tillgodose de behov som finns.

Förvaltarskap

I de fall där förvaltarskap förordas så anser Liberalerna att den delen ska ses över både vad det gäller rutiner, nya bedömningar och om det i stället ska startas en förvaltarenhet.

Samhällsbyggnad

Örebro kommun är fantastisk. Liberalerna värnar ideella krafter och gott entreprenörskap. Örebro kommun har enorma möjligheter att utvecklas. Liberalerna vill se en kommun med ett rikt utbud av företag, av service och handel, av utbildning på många olika nivåer, av kultur och av fritidsaktiviteter. Örebro ska vara en framgångskommun när det gäller ett framsynt klimat- och miljöarbete. Vi liberaler vill prioritera och underhålla det som kommunen har ansvar för inom samhällsbyggnadsområdet i stället för nyinvesteringar i onödiga projekt som skapar ännu mer driftskostnader och underhållskostnader. För det behöver kommunen samarbeta bättre med andra aktörer. Kommunen ska inte ta över. Kommunen ska vara en medspelare där näringsliv, organisationer och enskilda tar det stora ansvaret för det lokala samhällets utveckling.

Grönytor och byggnation

Vi vill bevara parker och grönytor som är så viktiga för medborgaren, speciellt i högt exploaterade områden. Vi ser framför oss att den biologiska mångfalden är hotad om man inte arbetar insiktsfullt. Vi ska ha en klart medveten strategi för att säkra vår gemensamma miljö. Liberalerna tror på att bygga högt med eftertanke och estetik i fokus men också på att hela Örebros yta måste utökas. Boendeformer måste i allt väsentligt utvecklas där friliggande tomter för småhus är en viktig parameter.

Landsbygden

Hela kommunen ska ses som en del av Örebro. De örebroare som väljer landsbygd ska också kunna ha fungerade infrastruktur och service. Det ska också vara möjligt att driva företag på landsbygden.

Fiber och bra datainfrastruktur

Alla ska ha tillgång till fiberuppkoppling. Detta är något som ska erbjudas i hela Örebro kommun. Vi menar att landsbygden är starkt eftersatt i fiberfrågan och det hindrar bra kommunikation både privat och i arbetet. Utan utbyggnad så riskerar landsbygden att bli segregerad med ett utarmat näringsliv. Dessutom skulle vårdssystemet och larm få svårt att fungera fullt ut.

Trygghet

Trygghetsperspektivet ska prioriteras vid ny- och ombyggnation av staden. Miljön i och runt stadens tunnlar, gång- och cykelstråk måste förbättras. Liberalerna vill att både bra miljövänlig belysning och modern teknik ska utredas i all planering för att göra Örebro tryggare.

På kriminellt utsatta platser i Örebro skall kommunen i samarbete med polis möjliggöra tillfällig eller permanent kameraövervakning för att underlätta brottsutredningar.

Bygg/Miljö

Staden ska karaktäriseras av blandbyggnation anpassad till stadsplaneringens förutsättningar. Vi välkomnar aktörer, gärna lokala, som tar hänsyn till Örebros historia vid planering och genomförande av nybyggnation. Byggandet utanför staden ska stimuleras för att ge möjlighet till olika boendeformer under livets alla skeden.

Vi vill utveckla ett "Smart-city Örebro" där smarta tekniska lösningar bidrar till stadens utveckling för miljöns skull. Detta ger en hållbar långsiktighet för Örebro både vad gäller infrastruktur, stadens byggande och människorna samt djuren som bor i den.

Vi ser framför oss ett behov av teknikinvesteringar som stödjer framtidens krav.

Teknik

Kommunen ska hålla hög service gentemot Örebroarnas breda behov. Staden ska vara framkomlig för alla oavsett medborgarnas möjlighet att röra sig. Både för boendet och näringslivet behövs god framkomlighet, tillräckligt med parkeringar och stora ytor för

aktiviteter och möten. Liberalerna prioriterar säker framkomlighet både sommar som vinter och prioriterar detta före estetiska vägomläggningar.

Liberalerna vill också skapa bättre förutsättningar för att medborgarna, på ett smartare sätt, ska kunna följa sina anmälda fel till kommunens olika system som individen är kopplad till, till exempel vatten och avloppsanläggningarna.

Under många år har ett stort eftersatt underhåll skapats. Vi vill prioritera så att akuta avbrott förhindras. Vi vill satsa på stora infrastrukturella förbättringar för att minska de problem som i dag upplevs och som förväntas komma. Vi måste därför se över hela vår trafikinfrastruktur för att inkludera såväl kollektivtrafik som bil, det finns en klar framtid för bilen som fossilfri.

Gator och underhåll

Örebro kommun lider av ett eftersatt underhåll av asfaltsbeläggning. Potthållsgaranti finns men under sen senaste tiden har detta eftersatts, inte sällan på grund av personalbrist eller politiska prioriteringar. Detta är inte alltid förenat med höga kostnader utan skulle hinna projekteras om fokus flyttades. Liberalerna vill att tekniska förvaltningen får i uppdrag och budgetförutsättningar att utreda vägnätets kondition.

Efter denna utredning sätts en prioritetsordning för att, där så erfordras, få nya beläggningsskikt på plats i hela Örebro kommun. Målet är bättre framförhållning så man slipper riva upp gator två eller tre gånger! Samt att prioritera gator som är i dåligt skick framför att projektera för större ombyggnationer, asfaltläggning och skönhetsingrepp både centralt och på landsbygden.

Vi ser att Örebro växer och därför vill vi säkra att alla trafikslag har möjlighet att verka inom Örebro kommuns gatunät, inte nödvändigtvis alla trafikslag på alla gator.

Vatten och avlopp

Örebros VA-ledningar byggs succesivt ut och förnyas vilket är positivt. Vi anser dock att underskottet, som skapats under många år, inte ska rendera chockhöjningar av Va-taxan utan ska tas inom befintlig budget genom omfördelningar och nya prioriteringar. På sikt vill Liberalerna att vår nuvarande huvudvattentäkt Svartån läggs om till att bli en reservvattentäkt och att kommunen intensifierar arbetet med vätternvattnet.

På längre sikt behöver Örebro genomföra ett större arbete rörande utbyte av befintligt ledningssystem för att både spara vatten, tid och skattemedel. För att hålla ihop frågan om Örebros vatten behöver vi säkra upp så personal med kompetens finns inom området.

Kultur

Ett starkt kulturliv är förutsättningen för ett gott samhälle. Kulturen är kittet som sammanfogar samhället och ett grundelement i begreppen livskvalité och mänsklig välfärd. En livskraftig kulturmiljö är en viktig faktor för samhällets utveckling och möjligheter att attrahera människor och näringsliv. Örebro är en fantastisk kommun och förtjänar ett rikt kulturliv. För att samordna den breda kulturen med kompetens i samordning med alla aktörer inte minst med Region Örebro behövs en egen Kulturnämnd med egen förvaltning och kulturchef.

Liberal kulturpolitik

Tankens och ordets frihet är grunden i liberal kulturpolitik. Kulturpolitikens uppgift är att förbättra förutsättningarna för det konstnärliga skapandet och för individens bildning. Ett öppet samhälle behöver litteratur, konst och andra kulturella uttryck som provocerar och utmanar. Därför ska den konstnärliga friheten värnas. Det civila samhällets rika föreningsliv är en viktig grogrund för kulturens utveckling.

Kulturföreningar och studieförbund

Kulturföreningarna och studieförbund bidrar till att öka människors livskvalitet och frigör deras skaparkraft. Därför ska de värnas. Inför tydliga och lättillgängliga regler för bidragsgivning. Förbättra dialogen med både föreningar och aktiva. Ge dem långsiktiga och hållbara förutsättningar genom avtal.

Biblioteken

Våra bibliotek står inför många utmaningar under kommande år. Läsförmågan i Sverige sjunker och generellt ökar klyftan i kunskap och utbildning mellan olika grupper i samhället. Våra bibliotek har en viktig roll i att vända på denna utveckling genom deras uppdrag att stimulera barns och ungas intresse för läsning och litteratur. Därför måste särskild uppmärksamhet riktas mot våra skolor som enligt skollagen ska ge eleverna tillgång till skolbibliotek. Vi vill satsa på en utveckling av skolbiblioteken och planera för en försöksverksamhet med Fokusbibliotek med fackutbildade bibliotekarier på grundskolor.

Öka den kulturella tillgängligheten på landsbygden

Liberalerna vill att den kulturella tillgängligheten stärks på landsbygden. Ett levande kulturliv, genom kulturskolor, bibliotek, bildningsverksamhet och digitalt kulturutbud har en avgörande betydelse för val av boendeort och utveckling av bygder.

Fritid och idrott

En stor del av livet är utanför arbetsplatsen, skolan och hemmet. Därför behöver kommunen bidra med att skapa miljöer, som lämpar sig för fritidsaktiviteter. Genom att satsa på fritidsaktiviteter för alla, unga som gamla och oberoende var i kommunen man bor, kan vi som helhet få en friskare och gladare kommun. Detta ska ske i samverkan med föreningslivet. För fritidsområdet är föreningarna bärarna av de breda möjligheterna.

Det är viktigt att man kan aktivera sig som vuxen även, om man inte är medlem i någon förening. Friluftspplatser och löparspår är en del i att öka möjligheterna till att aktivera sig spontant. Rörelse och en aktiv fritid behövs oavsett ålder. Vi lever allt längre och måste tänka på att fler blir åsrikare.

Idrottsanläggningar

Kommunen måste få till ett bättre helhetsperspektiv för all idrott i Örebro. Vi behöver fråga idrotten i Örebro vad de själva ser för potentiella eftersatta områden och vad de behöver för att staden ska fortsätta utvecklas i en positiv riktning för breddidrotten. Om idrotten ska kunna ta plats i samhället som nyttogörare behöver den utrymme. Det gäller både inomhushallar och utomhusanläggningar. Kostnadsutvecklingen i framtiden begränsar stora nybyggnationer det vi bygger måste kunna användas bredare och dess tider måste fördelas rättvist. Vi måste ta till vara de platser som redan finns genom att renovera och utöka möjligheterna till att idrotta där. Vi behöver också söka nya samarbetsformer med föreningar och näringslivet för att se om det finns alternativa lösningar.

Jämlikhet är viktigt inom idrotten därför bör kommunen se till att alla oavsett utmaningar inte missgynnas. Vi måste se till de som har störst utmaningar får rättvisa förutsättningar. Till exempel är det många med funktionsnedsättning som inte får möjlighet att idrotta. Jämställdhet mellan flickor och pojkar, män och kvinnor ska säkerställas.

Elitidrott

Elitidrott är viktig ur flera aspekter. Bland annat ur förebildsperspektiv men också för att det marknadsför Örebro kommun. Kommunen ska ställa upp med goda förutsättningar för utveckling av elitidrott utan att nödvändigtvis tillföra direkta resurser. Det finns ingen anledning för kommunen att stötta verksamhet som bör klara sig på egna ben i ekonomiskt avseende. När det gäller elitidrott får det inte bli en tävling kommuner

mellan om vem som ger störst andel offentliga medel till sina hemmalag. Elitidrotten ska samarbeta mer med näringslivet för att hitta gångbara ekonomiska lösningar där de delar behov av marknadsföring och nationell spridning. I första hand så ska kommunen ekonomiskt prioritera breddidrott samt barn och ungdomar.

Slutord

Liberalerna är oroade över välfärdsstatens framtid. Den stigande kostnadsutvecklingen kontra det otillräckliga skatteunderlaget är under överblickbar tid utan lösning. Beskattning av privatpersoner kommer inte att räcka. Välfärdsstaten har "byggt förbi" sig själv och vissa delar har utvecklats till att sätta organisation istället för medborgaren i fokus. Vi Liberaler tror vi måste förändra det som stat och kommun ska finansiera. Det offentliga måste tillsammans med medborgarna bestämma vad som ska ingå. Vi politiker måste visa ett större mod att berätta att vi inte kommer att ha råd med allt. Vi måste våga definiera vad som ingår i kommunal service och ta med medborgarna på detta val. Vi måste prioritera lagstadgad verksamhet.

" Vi ska skapa en organisation som bygger på tillit och örebroarnas behov"

Utgifterna och överskottsmål

Vi måste minska utgifterna men hitta sätt att ändå leverera en gemensam välfärd. Det ska ske genom enklare och effektivare organisation och mer ansvar längst fram i organisationen. Lagstiftningen är det grundläggande styrdokumentet för vad som ska prioriteras. Varje inköpskrona måste värderas och vändas på hela tiden. Det kommer att innebära att allt alla tycker är viktigt inte ryms inom budget och vi måste komma överens om en tydlig prioriteringsordning. Liberalerna har tidigare haft ett överskottsmål om 2% och sänker det till 1% eftersom nuvarande kostnadsläge inte ger utrymme för mer.

Staten

Statsbidrag är välkomna men en utmaning för kommuner. Kommunen måste lägga resurser på att söka dem och rätt ofta villkoras de så att de inte kan användas. De kommer dessutom plötsligt och kommunen vet inte hur länge de varar. Liberalerna tycker det är bättre om staten istället för fler bidrag tar huvudansvaret för stora kostnadsdrivande och nationellt viktiga verksamhetsområden, till exempel skolan och LSS. Ansvaret skulle bli tydligare, verksamheternas insatser mer likvärdiga och betalningsansvaret stadigare.

Investeringar och lån

Örebro kommun har under många år haft en ökande befolkning, det är positivt. Men man kan också säga att vi drabbats av växtvärk. Det har inneburit ett ökat behov av stora investeringar. Vår ökande befolkning är till största delen äldre och barn. Det är en utmaning när dessa två grupper blir större än de som arbetar. Under åren har detta skapat en stor låneskuld för Örebro kommun. Det har ingen stor påverkan på kort sikt eller på vår drift såvida räntan inte skjuter i höjden. En skuld är dock en skuld och Liberalerna vill inte utöka låneramen och skuldsätta örebroarna mer än nödvändigt.

Skatt och skatteväxling

Liberalerna ser i dagsläget och för 2020 ingen nytta eller behov att förändra skatten. Vår Visionsbudget bygger på oförändrat skattesats 21,35. När det gäller skatteväxling mellan regionen och kommunen så avser Liberalerna lägga fram förslag om förändrad skatteväxling som bättre prioriterar kommunens grunduppdrag och välfärd.

Miljö och klimat

Örebro kommun ska göra vad den kan för att i sitt kommunala huvudmannaskap arbeta med miljömål. Agenda 2030 ska i möjliga områden implementeras i kommunens verksamheter. Vi vill också se till att vi informerar och utbildar örebroarna i att leva mer klimatsmart och underlättar för detta. En klok, kunnig och ansvarstagande medborgare är inte bara klimatsmart den är också drivande för att nå förändring. Miljö- och

klimatfrågan ska tillsammans med värdegrundsfrågorna alltid beaktas när vi utför vårt kommunala huvudmannaskap, men utan att riskera god omvårdnad, egenmakt eller skolresultat.

2021-2030

Vår vision sträcker sig långt in i framtiden. Våra mål i denna budget är inte alla genomförda under 2020. De är anpassade att starta under 2020 och sedan utvecklas 2021 och framåt. Vill man förändra helheten tar det tid och förändringen måste starta nu.

Liberalerna ser att det finns 100-tals miljoner mer att omprioritera och effektivisera. Liberalerna ser stora fel i nuvarande prioriteringar mellan budgetramarna. Vi har i stället räknat budget utifrån behoven, till exempel vilka resurser och vilket stöd behövs för att skolledaren ska nå målen. Den ramen får de. Därefter har vi tagit Social välfärd och gjort detsamma. Vi nonchalerar inte de båda områdenas 200 miljoners underskott. Vi ser dem och skjuter till medel, men vi lägger också uppdrag att förändra organisation och processer för att möta fortsatt kostnadsutveckling. Vi ser behov av trygghetsanpassningar och till slut har vi kvar resurser för de mest nödvändiga underhållen. Sist och minst får central förvaltning och chefskap.

Vi ser med stor oro på 2021 och därför måste stora förändringar börja ske under 2020. De politiska direktiven måste bli mycket färre. Varken politiker eller tjänstemän har något uppdrag om inte örebroarnas behov står högst upp.